

DAINAS DATORĀ

PROJEKTS

Mūsu projekts ir pētīt dainas ar datoru ("electronic computer"). Dators ir elektroniska mašīna, kurai var iemācīt atcerēties zināmas lietas. Mēs gribam iemācīt datoram atcerēties dainas, lai pēc tam varētu izmantot datora nekļūmīgo atmiņu. Mācīšana prasa dainu pārvēršanu datoram saprotamā numuru simbolikā.

Tāpēc, ka dainu ir tik daudz, Imantas izdevumā vien jau apmēram 5000 lappušu, pārtulkot dainas datoru simbolos ir liela problēma. Lietojot līdzšinējās tehnikas, tulkošana prasa daudz laika, jo visas dainas ir jāpāraksta ar rakstāmmašīnu. Imants Freibergs ir jau sācis lietot šo metodi. Pa vasarām viņš algo latviešu studenti, kura pacietīgi iesit dainu tekstus datorā. Viņa vienā vasarā pārrakstīja apmēram vienu Imantas dainu sējumu. Tas nozīmē, ka pašreizējā tempā paies vēl apmēram desmit vasaru pirms visas dainas būtu datora valodā.

Pēdējos pāris gados ir radusies jauna tehnika, kā drukātas lappuses pārtulkot datoru simbolos. Jaunā tehnika lieto optiskas metodes. Druku mehāniski pārtulko datoru simbolos tieši no drukātās lappuses. Lietojot šīs optiskās metodes, dārgā un lēnā mašīnrakstīšana atkrīt. Mēs rēķinām, ka ar jauno tehniku visas dainas varētu pārtulkot datoru simbolikā apmēram 200 stundās.

Šī metode ir jauna, un pašlaik spēj lasīt tikai vienu druku, "IBM selectric courier 12". Mēs pašreiz pārrakstām mašīnas datora programmu, lai tā varētu lasīt Imantas druku. Ja viss izdosies, 1975. gada vasaras beigās visas dainas būs datoru simbolikā.

Pēc tam kad dainas ir pārrakstītas datoru simbolikā, var uzdot datoram paveikt dažādas analīzes. Datoram var uzdot sameklēt visas dainas ar zināmu vārdu, piemēram "suns", vai vēl labāk, sameklēt visas dainas kurās ir vārdi kas sākas ar "sun-" vai ar "suņ-". Dators tad elektroniski, ļoti īsā laikā, salīdzina visus dainu vārdus ar "sun-" vai "suņ-". Katru reizi, kad dators atrod vārdu, kas sākas ar uzdotiem vārdu fragmentiem, tad tas atceras kādā dainā vārds atrodas. Beigās, kad visi panti ir izmeklēti, dators nodrukā listi, kurā ietilpst visi panti ar vajadzīgiem vārdiem. Šādu tehniku var pielietot visiem vārdiem dainās, sastādot dainām indeksu ("cross reference"), kas pētījumiem būtu īpaši noderīgs. Indeksā nevajag būt tikai vārdiem vien, jo dators var arī operēt ar daudz sarežģītākām lietām, ar frāzēm, pat ar lielākiem teikumu fragmentiem. Tiešo indeksu sastāvu, lai tas atbilstu dainu tematiskam sastāvam, būtu jāizstrādā ar etnogrāfu palīdzību.

Bez lielām grūtībām, dators arī varētu sakopot listi, kurā ietilptu itin visi vārdi atrodami dainās, kopā ar vienu vai dažām rindām, kurās

DAINAS LENTĒ - KO TAS DOD

Kad Dainas būs pārtulkotas ASCII kodā, un novietotas magnetiskā lentē, tad tās varēs pārstrādāt ar datoru. Dators var veikt dažādas analīzes, kuras ar cilvēku spēka vien nav praktiskas, jo mašīna strādā daudz ātrāk un precīzāk nekā cilvēks.

Piemēram, ar datoru varētu sakopot sarakstu, kurā ietilpst itin visi vārdi kas parādas Dainās, alfabētiskā kārtībā. Katram vārdam var arī pievienot identifikācijas numurus itin visām Dainām, (protams, no tām, kas atrodas magnetiskā lentē) kuras lieto to vārdu. Tā rodas pilnīgs indekss, vai "cross-reference", kas būtu ļoti noderīgs nopietniem pētījumiem, kā arī katram, kas vēlas ko Dainās atrast. Var arī katram vārdam pievienot pāris rindiņas, kurās vārds top lietots. Tā rodas konteksta vārdnīca. Var arī sastādīt burtu un vārdu frequencies sarakstu. (Šī pēdējā lieta nav pārāk interesanta, bet tā ir pieminēta tāpēc, ka ir viegli izdarāma.)

Varam arī Dainas visādi izsījāt, meklējot vai nu vārdu grupas, vai zināmas pantmēra struktūras. Šādām analīzēm mums vajag valodnieka un etnogrāfa palīdzību, tāpēc ka vārdu kombināciju ir drausmīgi daudz, un pat ar datorā lielo spēku nevaram izpētīt visas. Mums vajag kādu, kurš nosaka, kādas lietas ir svarīgas un interesantas, un tad mēs varam likt datoram tas lietas arī atrast.